

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PWYLLGOR:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	22 GORFFENNAF 2014
TEITL YR ADRODDIAD:	GWEITHWYR ASIANTAETH – ADOLYGIAD O’R TREFNIADAU
PWRPAS YR ADRODDIAD:	ER GWYBODAETH
ADRODDIAD GAN:	RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDU:	D/B

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Cynhaliwyd adolygiad o brosesau caffael a defnydd o staff Asiantaeth ar gais y Pwyllgor Archwilio. Penderfynodd y Pwyllgor Archwilio a gynhaliwyd ar 04 Chwefror 2014: *y Rheolwr Archwilio i ddarparu dadansoddiad i’r Pwyllgor o’r nifer o staff asiantaeth / contract / hunangyflogedig a gyflogwyd gan y Cyngor, y rheswm am eu cyflogi a chostau hynny ynghyd â dulliau eraill yr oedd sefydliadau / cyrff eraill yn eu defnyddio.*
- 1.2 Roedd yr adolygiad a wnaed yn seiliedig ar y cyfansymiau wedi’u codio oedd i’w gweld ar y ledjer ac a oedd yn ymwneud â staff o’r fath am 2013-14, ac ar gofnodiadau staff o’r fath oedd yn cael eu cadw gan y Gwasanaethau.
- 1.3 Ers 10 Mawrth 2014, mae’r Cyngor wedi comisiynu Matrics SCM i gefnogi’r gwaith o gaffael gwasanaethau gweithwyr asiantaeth. Cwmni gwasanaethau caffael yw Matrics SCM, gyda dros 7 mlynedd o brofiad mewn caffael staff o’r fath yn y sector cyhoeddus.

2. SGÔP

- 2.1 Roedd yr adolygiad wedi’i gyfyngu i gostau asiantaeth fel yr oeddynt wedi eu cofnodi ar gôd manylion A0500 ar ledjer y Cyngor am 2013-14 (sydd yn cynnwys staff asiantaeth, contractwyr a staff hunangyflogedig). Nod yr adolygiad oedd asesu graddfa’r defnydd o staff asiantaeth, contractwyr a staff hunangyflogedig a rhesymau dros eu defnyddio a chostau’r defnydd hwnnw.

Roedd yr adolygiad hefyd yn rhoi ystyriaeth i gydymffurfiaeth y Gwasanaethau gyda’r polisiau presennol yn y maes hwn gan gynnwys y cofnodiadau a gedwir yn y Gwasanaethau a monitro’r defnydd o staff o’r fath.

Roedd yr adolygiad hefyd yn cynnwys y trefniadau i ddefnyddio Matrics SCM i gaffael staff asiantaeth yn y Cyngor.

Nid yw ein gwaith yn darparu unrhyw sicrwydd yn erbyn camgymeriadau o bwys, colled na thwyll nac yn darparu sicrwydd cyfan gwbl nad yw camgymeriadau o bwys neu dwyll yn bodoli.

3. CEFNDIR

3.1 **Polisi a Rheoliad** – Gwelwyd bod Polisi Gweithwyr Asiantaeth Cyngor Sir Ynys Môn (dyddiedig Awst 2011 ac a ddiweddarwyd Mawrth 2014 a Mehefin 2014) wedi ei gyhoeddi ar wefan mewnwyd y Cyngor “MONITOR” ac mae felly ar gael i'r holl staff sydd â mynediad i'r rhyngwyd. Fodd bynnag, mae ymholiadau a wnaed gyda staff sydd â rhan yn y broses gaffael ar gyfer gwasanaethau gweithwyr asiantaeth yn dangos nad oedd y staff perthnasol yn ymwybodol o fodolaeth polisi'r Cyngor ar Weithwyr Asiantaeth.

3.2 **Costau ar y ledjer** - Cyfanswm y gwariant ar staff asiantaeth am y flwyddyn ariannol 2013/2014 fel y dangosir ar gost manylion A0500 ar y ledjer ariannol oedd £1,023,398. Mae dadansoddiad o'r gwariant yn ôl adain / gwasanaeth fel a ganlyn:-

- Datblygu Cynaliadwy - £281,722
- TGCh - £19,503
- Cyllid - £383,931
- Arfarnu Swyddi - £43,511
- Personnel - £735
- Prosiectau Corfforaethol a Gwybodaeth - £12,522
- Talnet - £372
- Gwasanaethau Cymdeithasol - £239,282
- Gweithio Allweddol Trawsnewid - £7,273
- Rheoli Stad - £34,547.

Yn ystod trafodaethau gyda staff ac archwilio anfonebau a dalwyd fe ymddengys mewn rhai achosion bod rhai costau wedi eu gosod yn erbyn côd ledger Staff Asiantaeth A0500 mewn camgymeriad. Oherwydd hynny, ni all yr archwilydd roi sicrwydd pendant bod y ffigyrau a gafwyd o'r ledjer ariannol ac a ddyfynnir uchod yn rhai y gellir dibynnu arnynt i benderfynu cywirdeb costau staff asiantaeth. Ym marn yr Archwilydd, byddai'n fwy priodol i'r costau a nodwyd fel rhai wedi'u codio'n anghywir gael eu dyrannu i'r côd ledger Ymgynghoriaeth D0423.

3.3 **Ymgynghorwyr** - Roedd cyfanswm y gwariant ar wasanaethau Ymgynghori am y flwyddyn ariannol 2013/2014 fel y caiff ei ddangos yn erbyn côd manylion D0423 ar y ledjer ariannol yn £3,866,759. Mae'r dadansoddiad o'r gwariant yn ôl adain/gwasanaeth fel a ganlyn:-

- Dysgu Gydol Oes - £1,485,871
- Datblygu Cynaliadwy - £1,323,757
- Adnoddau - £147,089
- Prif Weithredwr - £461,993

- Cymuned - £165,663
- Tai - £282,386.

Nid yw costau yn ymwneud â chontractwyr a staff hunangyflogedig a gyflogir gan y Cyngor (oherwydd natur wahanol y gwasanaethau y maent yn eu darparu) wedi'u dynodi i unrhyw gôd penodol yn y ledjer ariannol ac felly nid yw'n bosibl darparu gwybodaeth ystadegol ystyrion mewn perthynas â gwariant.

4 CASGLIADAU'R ADOLYGIAD

Er mwyn gallu penderfynu ar lefel yr ymwybyddiaeth o Bolisi a chydymffurfiaeth gyda'r rheolau mewnol ynddo, fe aethom i ymweld â nifer o'r Gwasanaethau oedd yn ymddangos ar y ledjer fel rhai oedd yn defnyddio staff asiantaeth. Dyma brif gasgliadau'r adolygiad.

- 4.1 Nid yw staff perthnasol yn ymwybodol o fodolaeth Polisi Gweithwyr Asiantaeth CSYM ac felly nid ydynt yn cydymffurfio â'r Polisi.
- 4.2 Nid yw costau staff Asiantaeth a ddangosir ar ledjer cyffredinol y Cyngor yn hollol ddibynadwy i bwrpasau adrodd yn ôl oherwydd eu bod yn cynnwys mathau eraill o weithiwr / gwasanaethau (e.e. ymgynghorwyr).
- 4.3 Nid yw cofnodion y Gwasanaethau mewn perthynas â staff asiantaeth yn cael eu cadw ym mhob un o'r Gwasanaethau ac nid ydynt yn cael eu cadw i safon ddigonol i alluogi dadansoddiad cywir o'r defnydd llawn a chostau staff asiantaeth yn y Cyngor a pham y cawsant eu cyflogi, ar ba gyfraddau, ac am ba gyfnod.
- 4.4 Gwelwyd bod y gwaith o fonitro hyd contractau yn y Gwasanaethau yn annigonol ac nid oedd goblygiadau Rheoliadau Gweithwyr Asiantaeth 2010 yn cael eu cymryd i ystyriaeth. Mae hyn yn cynyddu'r risg bod staff o'r fath yn parhau i gael eu cyflogi pan mae'r angen gweithredol am eu cyflogi wedi dod i ben neu lle byddai'n fwy priodol mynd ati i gyflogi staff amser llawn.
- 4.5 Drwy ddefnyddio sampl o weithwyr asiantaeth, fe welwyd nad oeddent wedi eu caffael yn unol â Pholisi Gweithwyr Asiantaeth CSYM yn yr ystyr nad oedd dewisiadau eraill ar wahân i'w caffael wedi cael eu trafod gyda'r Swyddog Adnoddau Dynol perthnasol cyn yr apwyntiad. Yn dilyn diweddarau'r polisi ym Mehefin 2014, rhaid i wasanaethau yn awr gwblhau Atodiad 1 - Y RHESWM DROS LOGI GWEITHIWR ASIANTAETH a'i dychwelyd i AD cyn bod gweithwyr asiantaeth yn cael eu cyflogi er mwyn cadarnhau bod datrysiadau posibl eraill wedi eu hystyried.
- 4.6 Nid oedd Gwasanaethau wedi cydymffurfio ym mhob achos gyda'r Rheolau Gweithdrefn Contract pan yn cyflogi gweithwyr asiantaeth.
- 4.7 Ni all y gwasanaeth caffael Matrics SCM mewn rhai achosion ddarparu gweithwyr asiantaeth gyda'r cymwyseddau angenrheidiol i gyflawni'r dyletswyddau sydd eu hangen. Mae hyn yn golygu bod nifer o staff asiantaeth wedi cael eu caffael drwy ddulliau eraill ers Mawrth 2014.
- 4.8 Mae rheolaeth fewnol ar y broses o gaffael staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth wedi ei ddatganoli i Wasanaethau yn

hytrach nag i Adnoddau Dynol yn ganolog. Yn ymarferol, mae hyn wedi arwain at anwybodaeth eang mewn perthynas â'r polisi corfforaethol ac at ddiffyg cydymffurfiaeth ar raddfa fawr gyda pholisi corfforaethol a ddyluniwyd i sicrhau na fydd staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth ond yn cael eu cyflogi lle bo'r holl opsiynau eraill wedi eu hymchwilio a bod yr holl gontractau o'r fath yn cael eu monitro'n agos ac yn rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol a bod y Cyngor yn parhau i elwa o'r trefniadau hyn.

5 ARGYMHELLION A CHYNLLUN GWEITHREDU

Cyf	Argymhellion	Categori	Ymateb Rheolaethol	Gan Bwy a Phryd
5.1 (a)	Dylid gwneud staff sydd â rhan yn y broses o gaffael gwasanaethau gweithwyr asiantaeth yn ymwybodol o bolisi'r Cyngor ar Weithwyr Asiantaeth.	Uchel	Gofynnir i Benaethiaid Gwasanaeth ddod a'r Polisi i sylw'r staff perthnasol yn eu Gwasanaeth.	Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth. 31 Gorffennaf 2014
5.1 (b)	Dylid gofyn i staff gadarnhau drwy lofnodi eu bod wedi darllen, deall a chytuno i lynu wrth y Polisi.	Canolig	Atgoffa Penaethiaid Gwasanaeth o'r angen i gadw cofnodiadau o ddatganiadau gweithwyr o fod wedi darllen, deall a chytuno i lynu wrth y polisi.	Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth. 31 Gorffennaf 2014
5.2	Dylid gofyn i Wasanaethau restru'r cyfan o'u staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth cyfredol gyda manylion a natur y gwaith, yr asiantaeth sy'n eu cyflenwi, pam fod eu hangen, dyddiad cychwyn, dyddiad gorffen, cyfradd tâl a chostau rhagamcanedig ac ati.	Uchel	Gofynnir i Benaethiaid Gwasanaeth ddweud wrth eu gweithwyr perthnasol i gadw cofnodiadau digon manwl am yr holl staff asiantaeth, hunangyflogedig a chontractwyr o fewn eu Gwasanaeth.	Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth. 31 Gorffennaf 2014
5.3	Rhaid i Wasanaethau adolygu eu holl staff asiantaeth gyfredol, staff contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth er mwyn sicrhau eu bod yn dal i fod eu hangen.	Uchel	Gofyn i Benaethiaid Gwasanaeth sicrhau bod y gweithwyr perthnasol yn adolygu contractau'r holl staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth er mwyn sicrhau bod angen pob un ohonynt o hyd.	Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth. 31 Gorffennaf 2014
5.4	Dylai costau staff ymgynghoriaeth a staff asiantaeth gael eu codio'n gywir yn y ledjer ariannol er mwyn sicrhau cywirdeb y ledjer ariannol a'r data yr adroddir arno.	Canolig	Gofynnir i Benaethiaid Gwasanaeth sicrhau bod gweithwyr perthnasol yn adolygu'r cod ar gyfer yr holl staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth er mwyn sicrhau bod y gwariant yn cael ei ddangos yn gywir ar y llinell gyllidebol berthnasol. Cais i'r Rheolwr Cyfrifeg ofyn i'r Cyfrifwyr Gwasanaeth adolygu unrhyw gyfeiriadau CIVICA a gyn-godiwyd am godau yn ymwneud â staff asiantaeth, contract hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth.	Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth. 31 Gorffennaf 2014
5.5	Lleoliadau gweithwyr asiantaeth i'w monitro a'u hadolygu yn dilyn cyfnod o 10 wythnos er mwyn cydymffurfio â Pholisi Gweithwyr Asiantaeth y Cyngor ac i gymryd cyfrif o	Canolig	Cais i Benaethiaid Gwasanaeth ddweud wrth weithwyr perthnasol am fonitro ac adolygu'r holl drefniadau ar gyfer staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth yn dilyn cyfnod o 10 wythnos er	Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth.

Cyf	Argymhellion	Categori	Ymateb Rheolaethol	Gan Bwy a Phryd
	Reoliadau Gweithwyr Asiantaeth 2010.		mwyn cydymffurfio â Pholisi Gweithwyr Asiantaeth y Cyngor ac er mwyn rhoi sylw i Reoliadau Gweithwyr Asiantaeth 2010..	31 Gorffennaf 2014
5.6	<p>Dylai unrhyw ddefnydd newydd o weithwyr asiantaeth fod yn unol â Pholisi Gweithwyr Asiantaeth CSYM gyda dewisiadau eraill i'w defnyddio i'w trafod gyda Swyddogion AD.</p> <p>Mae'r Polisi Gweithwyr Asiantaeth diwygiedig yn awr yn gofyn am i Atodiad 1 - RHESWM DROS GYFLOGI GWEITHWYR ASIANTAETH gael ei gwblhau gan Wasanaethau a'u dychwelyd i AD cyn bod unrhyw weithwyr asiantaeth yn cael eu cyflogi.</p>	Canolig	Cais i Benaethiaid Gwasanaeth ddweud wrth eu gweithwyr perthnasol am gydymffurfio gyda'r Polisi Gweithwyr Asiantaeth newydd o ran yr angen i gwblhau'r ffurflen yn Atodiad A a'i anfon ymlaen i AD cyn cyflogi unrhyw staff asiantaeth contract hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth.	<p>Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth.</p> <p>31 Gorffennaf 2014</p>
5.7	Dylai'r broses o gaffael gweithwyr asiantaeth fod yn ddarostyngedig i Reolau Gweithdrefn Contract y Cyngor pan na wneir hynny drwy Matrics SCM.	Canolig	Cais i Benaethiaid Gwasanaeth atgoffa gweithwyr perthnasol o'r angen i gydymffurfio â Rheolau Gweithdrefn Contract y Cyngor pan yn ymgymryd ag unrhyw weithgaredd caffael yn cynnwys y rhai sy'n berthnasol i gyflogi unrhyw staff asiantaeth, contract, hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth.	<p>Rheolwr Archwilio drwy gyfarfod ac e-bostio Penaethiaid Gwasanaeth.</p> <p>31 Gorffennaf 2014</p>
5.8	O ystyried bod diystyru eang a diffyg cydymffurfio gyda pholisi corfforaethol, dylai uwch reolwyr adolygu a ddylai'r rheolaeth fewnol mewn perthynas â chaffael staff asiantaeth contract hunangyflogedig ac ymgynghoriaeth barhau o fewn Gwasanaethau unigol neu gael ei ddychwelyd i'r canol corfforaethol.	Uchel	Y Rheolwr Archwilio i gyflwyno'r adroddiad hwn i'r Uwch Dim Arweinyddiaeth yn cynnwys ystyriaethau ynglŷn â dychwelyd rheolaeth o unrhyw gaffael o'r fath yn ôl i'r canol corfforaethol.	<p>Rheolwr Archwilio drwy'r Uwch Dim Arweinyddiaeth.</p> <p>31 Gorffennaf 2014</p>

DIWEDD YR ADRODDIAD